

قەدىمكى ئۇيغۇرلار قوللانغان ئىسىملار

تورغا يوللىغۇچى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتىدى **Boran** ئەپەندى

(ئىسىملار) – (مەنىسى)

ئابا – دادا ، ئاتا ، شۇنداقلا ئاپا ، ئانا دېگەن مەنىسىمۇ بار

ئابامبەگ – ئەبەدىلىك بەگ

ئابام ئۇلۇغ – ئەبەدىلىك ، مەڭگۈلۈك

ئابىنچۇ – خۇشاللىق ، كۆڭۈلنى ئالغۇچى

ئابىنچۇ قاتىن – كۆڭۈلنى ئالدىغان خېنىم ، خانىش

ئابىنىق – بەختلىك ، تىنىچ

ئاتابېك – ئوردا تەربىيىچىسى ، تەربىيىچى

ئاتات – تاي ، قۇلان

ئاتاش – ئاتەش ، ئوت

ئاتاي – بالا ، باچكا

ئاتلىغ – ئابرويلۇق ، ئاتالغان ، مەشھۇر ، باشلىق

ئاتىش – ئېتىشماق

ئاتىش قارا – ئاتىش : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى

ئاتىم – مەرگەن

ئاچارى – ھەزرەت ، ئۇستاز

ئاچۇق – ئوچۇق

ئاچىق – چوڭ ئاكا

ئادام توغۇل – توغۇل (بىر خىل يىرتقۇچ قۇش) دەك چىۋەر ئادەم

ئادايۇ – ئېزىز ، قىممەتلىك

ئادۇغ (ئادىغ) – ئېيىق

ئارا بۇغا – ئوتتۇرا ھال بۇغا

ئارتۇق – ئارتۇق ، ئېشىپ كەتكەن ، جىق ، نۇرغۇن

ئارتۇن – زىرە (ئۆسۈملۈك)

ئارسلان – شىر بالىسى

ئارغۇ - ئىككى تاغ ئارسى
ئارغۇن - ئارغىماق
ئارقار - ياۋا قوي
ئارقۇ - باھالىق ، قىممەتلىك
ئارقش - كارۋان باشلىقى ، خەۋەرچى
ئارش - تازا ، پاك ، پاكىز
ئارىغ - پاكىز ، ساپ
ئازغىر (ئادغىر) - ئايغىر
ئازۇق - ئوزۇق ، يېمەكلىك
ئازۇقلۇغ - ئوزۇقلۇقى بار ئادەم
ئازىغ - ھوشيار كىشى
ئاژۇن - دۇنيا ، دەۋر
ئاسغۇ - مارجان (بويۇنغا ئاسدىغان)
ئاسغ - نەپ ، پايدا ، مەنپەئەت
ئاسقىن - ئېسىل ، ئالىيجاناب
ئاشان - ھۈرمەتلىن ، غىزالان
ئاشان توغرۇل - توغرۇلدەك غىزالان
ئاشتال - كەنجى ئوغۇل
ئاشاي - غايە ، مەقسەت
ئاغارلاغ - ھۈرمەتكە لايىق ، شەرەپلىك ، ئۇلۇغ
ئاغۇش - ئۇرۇق ، جەمەت
ئاغىر - قەدىرلىك ، ئېزىز ، شەرەپلىك ، ئۇلۇغ
ئاقاش - ئاكا ، ئاكاش
ئاقى - مەردانە ، جەسۇر ، مەرد
ئاقخان - ئاق : ئىسمى ، خان : قوشۇمچىسى
ئالپ - جەسۇر ، باتۇر ، قەھرىمان
ئالپ ئايا - ئەڭ ياخشى قەھرىمان
ئالپ ئاتا (ئەلپەتتا) - باتۇر ئاتا

ئالپ ئەرتۇڭا - قاپلاندىك باتۇر ئەر
ئالپ تېكىن - باتۇر شاھزادە
ئالپاغۇت - يېڭىلىمەس قەھرىمان ، تاغ يۈرەك باتۇر
ئالتۇن - (1) ئالتۇن ، (2) زۆھرە يۇلتۇزىنىڭ ئىسمى
ئالتۇن قارا : ئالتۇن : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
ئالقا - مەدھىيىلىمەك
ئالقش - بەخت ، خۇشاللىق ، تەنتەنە
ئامساق - ھەۋەس
ئامۇل - تەمكىن ، ئېغىر - بېسىق
ئانچ - ئۆزىنىڭ زېرەكلىكى بىلەن ھەممىگە ئاندىك تۇيۇلىدىغان قىز
ئانۇغ - ئۈمىد ، ئارزۇ
ئاي - ئاسماندىكى ئاي
ئايۇق - ئايغۇچى ، قوغدىغۇچى
ئايكۈن - ئاي ۋە كۈن
ئاي سىلىگ - ئايدەك پاك
ئايخان - ئايدەك خان
ئايتەڭرى - تەڭرى : ئىسمى ، ئاي : سۈپىتى
ئاي تۇغمىش - ئايدىن تۇغۇلغان
ئايتولدى - ئايدەك تولغان
ئاي چەچەك - ئايدەك چىرايلىق (قىز)
ئەدگۈ (ئەزگۈ) - ياخشى ، ئېسىل ، چىرايلىق
ئەردەن - يىگىت ، ئەركەك ، ئەر
ئەربۇقا - بۇقدەك كۈچلۈك ئەر
ئەردەم - ئەدەب ، ئەخلاق ، پەزىلەت
ئەردەنى - گۆھەر ، مەرۋايىت ، ئۈنچە
ئەردەنى قاتىن - گۆھەر خېنىم
ئەرك - ئەركىنلىك ، سەلتەنەت
ئەركەچ - تېكە

ئەسەن - ئېسەن ، ساق - سالامەت
ئەسەن قارا - بۈيۈك ساقلىق ، كاتتا ئېسەنلىك
ئەكە - ئۇكا ، سىڭىل
ئەلكۈن - خەلق ، قەبىلە
ئەۋلىك - خوجايىن ، ئۆيلۈك ، ئۆي ئىگىسى
بابا - بوۋا ، ئاتا
باخشى (باقىشى) - ئۆگەتكۈچى ، موللا ، ئۇستاز ، دوختۇر
بادۇر - ئۆلچەن
بارچا تۇرمىش - ھەممىسى تۇرغان ، ھەممىسى تەل
بارچا تۇغمىش - ھەممىسى تۇغقان
بارس - يولۋاس
بارغۇت - قەبىلە نامى
بارغۇت كۈن - بارغۇت : ئىسمى ، كۈن : سۈپىتى
بارلىغ - باي ئادەم
بارمان - دۆلەتمەن
باسا تەمۈر - تەمۈر (تۆمۈر) : ئىسمى ، باسا (ياردەم) : سۈپىتى
باسمىل - قەبىلە نامى
بارسغان - يولۋاستەك خان
باسۇت - ياردەمچى ، يۆلگۈچى
باشلاغ - باشلىغۇچى ، باشلىق
باقلان - پاقلان
بالتۇ - پالتا
بالىغ - (1) شەھەر ، قەلئە ، (2) بېلىق
باياغۇت - دۆلەتمەن ، باي
باي تەمۈر - تەمۈر : ئىسمى ، باي : سۈپىتى
بەدۈك - بۈيۈك ، كاتتا ، يۈكسەك
بەرك - كۈچلۈك ، ساغلام
بەكرىش - مۇستەھكەم

بەكتۇر – چىڭ تۇر
بەگ – بەگ ، خان ، شاھزادە ، ئەركەك ، ئەر
بەگى – بەگدەك
بەگ ئارسلان – ئارسلاندەك ئەر
بەگ بۇقا – بۇقدەك كۈچلۈك ئەر
بەگلەن – بەگ بول ، بەگدەك بول ، قابىل ئەر بولۇپ چىق
بەگتاش – تاشتەك مۇستەھكەم ئەر
بەگ تەمۈر – تۆمۈردەك بەگ ، تۆمۈردەك ئەر
بەگلىك – بەگ ئەۋلادى ، ئالىجاناب
بەگ تۇتۇق – مەرتىۋىلىك ئەر
بەگ تۇرمىشى – بەگدەك تۇرغان
بوتۇق – بوتىلاق
بۇرخان قۇلى – بۇدداھنىڭ قۇلى
بۇغۇن – ئالىم ، دانىشمەن
بۇرسلان – قاپلان
بۆرە تېگىن – بۆرىدەك باتۇر شاھزادە
بۇزاغۇ – موزاي
بۇغرا – ئەركەك تۆگە
بوغۇ – بۇغا
بۇقا – بۇقا
بۇقاخان – بۇقدەك كۈچلۈك خان
بۇلاق – (1) بۇلاق ، (2) قەبىلە نامى ، (3) ئېقىن دەريا
بۇلان – بىر خىل ھايۋان ئىسمى
بۇيان – ساۋاب ، بەخت ، ياخشىلىق
بۇيان قار – بەخت ياغدۇرغۇچى قار
بۇيرۇق – ئەمەلدار
بۈكە (بۇكا) – (1) جەسۇر ، پالۋان ، باتۇر ، (2) ئەجدىھا ، ياۋۇز
بۈكە خان – باتۇر ، پالۋان خان

بۆگۈ - بىلىملىك ، ئەقىللىق
بۆگۈ بىلگە - ئەقىللىق ئالىم
بۆگۈ خان - دانىشمەن خان
بۆگۈش - ئەقىلدار ، دانىشمەن
بىكە - خېنىم
بىگۈ - ئەقىللىق
بىلگە - ئالىم ، دانىشمەن ، بىلىملىك
بىلگە بەگ - دانىشمەن بەگ
بىلگە قاغان - دانىشمەن خان
بىلگە تۇتۇق - بىلىملىك ، مەرتىۋىلىك ، ئىدارە قىلغۇچى بەگ
بىلگە ئەر - بىلىملىك ئەر
بىلگە قاتىن - بىلىملىك مەلىكە
تابدۇ - تاپار
تاردۇش - مەرتىۋە ، دەرىجە
تارىقچى بەگ - دېھقان يىگىت
تاخسۇق - نەپىس ، قىممەتلىك ، كەم ئۇچرايدىغان
تارخان - خان ، بەگ
تاش - تاشتەك مۇستەھكەم
تايۇق - تۇيغۇن ، زېرەك
تايانغۇ - تايىنىدىغان ، ئىشىنىدىغان
تايانچ - تىرەك ، يۆلەك
تەركەن - خاقان ، پادىشاھ ، ۋىلايەت ھۆكۈمدارى
تەكش - ھەر نەرسىنىڭ ئاخىرى
تەگىن (تىگىن ، تېكىن) - (1) قۇل ، (2) شاھزادە
تەگىن ئۆگە - بىلىملىك شاھزادە
تەمۈر - تۆمۈر
تەمۈر بۇقا - تۆمۈردەك بۇقا
تەڭىز - دېڭىز

تەڭزخان – دېڭىزخان
تەڭرى – تەڭرى ، ئىلاھ ، ئاسمان
تەڭرىلى – تەڭرىلىك ، خۇداگۇي ، مۆتىمىن
تەڭرى تۇغمىش – تەڭرى تۇغقان
تەڭرىدە بولمىش – تەڭرى ياراتقان
توزۇن – كېلىپ چىقىشى ياخشى ، ئېسىل ، ئوچۇق – يورۇق
تورۇم – بۇتا (ھايۋان ئىسمى)
تورۇمتاي – بىر خىل يىرتقۇچ قۇشنىڭ ئىسمى
توسۇن – مىنىلىمگەن ئات
توغرۇل – بىر خىل يىرتقۇچ قۇش
توقىش – جەڭ ، ئۇرۇش ، توقۇنۇش
تولۇن – تولغان ، تولۇق ، يېتىلگەن ، پۈتۈن
تويۇن – يېزا ئاقساقلى
تويىن – راھىب
تويىن قۇلى – راھىبىنىڭ قۇلى
تۇتۇق – (1) مەرتىۋە ، (2) ئىدارە قىلغۇچى
تۇتۇق ئەر – (1) مەرتىۋىلىك ئەر ، (2) ئىدارە قىلغۇچى بەگ
تۇتۇش – كايىماق ، قاتتىق سۆزلىمەك
تۇدۇش – ئۇرۇش ، سوقۇش
تۇدۇڭ – باشلىق
تۇرمىش – تۇرغان (ئورنىدىن تۇرغان)
تۇغمىش – تۇغۇلغان ، ئەۋلاد
تۇڭا – قاپلان جىنىسىدىن بىر ھايۋان
تۇڭاخان – قاپلاندىكە خان
تۆلىك – جاسارەت ، غەيرەت
تۈركان قاتىن – تۈرك خانىشى
تۈزمىش – تۈزۈلگەن ، توغرا ، قۇسۇرسىز
تۈزۈن – تۈزۈتلۈك ، كەمتەر ، مۇلايىم

تېتىك - تېتىك ، جانلىق ، ماھىر
تىگىن بەگ - شاھزادە يىگىت
چاغرى - (1) لاچىن ، (2) بۈركۈت
چاغرى بەگ - بۈركۈتتەك ئەر
چاۋنش - يول ، تەدبىر ، تەدبىرچى
چەبەر - چېۋەر ، قابىل
چەچەك (چېچەك) - گۈل ، غۇنچە ، چېچەك
چوغلۇق - (1) نۇرلۇق ، ئىسسىق ، (2) بىر خىل گۈل ئىسمى
چوبەن - چوپان ، پادىچى
چىگىل - تۈركىي قەبىلىلەرنىڭ بىرى
چىگىل ئارسلان - چىگىللارنىڭ ئارسلانى
خان - (1) خان ، ھۆكۈمدار ، (2) قان
خانبابا - خاندەك ئاتا
راتنا - ئۈنچە ، گۆھەر
راتنا قار - ئۈنچىدەك قار
زەمۇران - زۇمرەد
ساچۇ - چۇچا (ياغلىق چۇچىسى)
سارسال - سۆسەر (بىر خىل ھايۋان)
سارمۇساق - سامساق
سارىغ - سېرىق رەڭ
سارىغ خان - سارىغ : ئىسمى ، خان : سۈپىتى
ساغۇن - قارلۇق قەبىلىسىنىڭ چوڭلىرىغا بېرىلدىغان ئۇنۋان
سالچۇق - قەبىلە نامى
سانگۇن (سەنگۈن ، سانغۇن) - سەركەردە ، قوماندان
سانمىش - سانالغان
ساۋ - شۆھرەت ، خەۋەر
سەۋۈگ - سۆيگۈ
سەۋىگ - ئەزىز

- سەۋىگلى – سۆيۈملۈك
سەۋىنچ – شادلىق
سوغۇن – تاغ تېكىسى
سۇنغۇش – نەيزىۋازلىق
سۇقاق – بۆكەن (ھايۋان ئىسمى)
سۇغقۇر – شۇغقار
سۆڭۈ – خەنجەر ، نەيزە
سۈپۈرگۈ – سۈپۈرگە
سىم – كۈمۈش
سىلىگ – سىلىق ، پاكىز ، زېرەك ، مۇلايىم
سىلىغ – سىلىق ، مۇلايىم
سىنان – سىنالغان
قابان – تاۋاق
قاپان – قاۋان
قاپلان – يولۋاس
قاتمىش – قاتقان ، مۇستەھكەم ، چىڭ
قاچغار – توشقان
قارا – (1) قارا رەڭ ، (2) پۇقرا ، خەلق ، مىللەت ، (3) ئۇلۇغ ، كاتتا ، چوڭ
قاراخان – پۇقرانىڭ خانى ، ئۇلۇغ خان
قارا باقىشى – چوڭ ئۇستاز
قارا بۇغا – چوڭ بۇغا
قارا تەمۈر – تەمۈر : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
قارا تويىن – چوڭ راھىب
قارا قۇش – بىر خىل چوڭ قۇش
قارۇنچى – مۇھاپىزەتچى
قارغىلاچ – قارلىغاچ
قارلۇق – ئۇيغۇر قەبىلىلىرىدىن بىرى
قاسۇق – مىق

قاغان – خاقان ، خان ، پادىشاھ
قانتۇرمىش – قاندۇرغان ، رازى قىلغان
قاۋۇش – كېلىشەك ، ئۇيۇشماق
قاۋشۇت – كېلىشتۈر ، ئۇيۇشتۇر
قاي – قەبىلە نامى
قاياق – قايماق
قەدىر – قەيسەر ، كەسكىن
قەيسەر – رۇم شاھلىرىنىڭ ئۇنۋانى
قورۇمچى ئوغۇل – چوڭ ئوغۇل
قوزى – (1) قوزا ، (2) سۆيۈملۈك
قۇرسۇز – يۈز – ئابروي ، سالاپەت
قۇنشى – قوشنا
قۇت – بەخت ، دۆلەت
قۇتادىمىش – بەخت كەلتۈرگەن
قۇتلۇغ – قۇتلۇق ، بەختلىك
قۇتلۇغ بەگ – بەختلىك ئەر
قۇتلۇغ بۇغا – بۇغا : ئىسمى ، قۇتلۇغ : سۈپىتى
قۇتلۇغ بۇقا – بۇقا : ئىسمى ، قۇتلۇغ : سۈپىتى
قۇتلۇغ بىلگە قاغان – بەختلىك ، دانىشمەن پادىشاھ
قۇتلۇغ تىگىن – بەختلىك شاھزادە
قۇتلۇغ تەڭرى – بەخت بەرگۈچى تەڭرى
قۇتلۇغ تەمۈر : تەمۈر : ئىسمى ، قۇتلۇغ : سۈپىتى
قۇتلۇغ تۇرمىش – بەختلىك تۇرغان ، خۇشال تۇرغان
قۇتلۇغ ئوغۇل – بەختلىك ئوغۇل
قۇتغان – بەختلىك ، بەخت تاپقان
قۇرتۇلمىش – قۇتۇلغان ، يەڭگىلىگەن
قۇشتىر – مۇئەللىم ، ئۇستاز
قوغۇرسۇ – ئۇيغۇر قەبىلىلىرىدىن بىرى

قوغۇرسۇ ئالتۇن – ئالتۇن : ئىسمى ، قوغۇرسۇ : سۈپىتى
قۇلان – قۇلان (ياۋا ئېشەك)
قۇلۇن – قۇلۇن (ھايۋان ئىسمى)
قۇلۇن قارا – قارا رەڭلىك قۇلۇن
قۇنتۇز (قۇندۇز) – قۇندۇز (بىر خىل ھايۋان ئىسمى)
قۇنچۇي (خۇنچۇي) – مەلىكە
قىرا – ئېتىز
قىرچە چەك – قىردا ئۆسكەن گۈل
قىز – قىز بالا ، قىزچاق
قىنىم – جەسۇر
قىيىمتۇ – ھۇشيار
كەنج (كەنج) – كەنجى ، كىچىك ، كېيىنكى ، ئاخىرقى
كەنج تۇغمىش – كېيىن تۇغۇلغان
كەنج ئوغلان – كەنجى ئوغۇل
كۆركلۈگ – كۆركەم ، چىرايلىق
كۆزۈن – كۈچ ، قۇۋۋەت
كۆل – كۆل ، دېڭىز
كۆلتىگىن – ئەقلى كۆلدەك شاھزادە
كۆۋشەك – گۈزەل ، چىرايلىق ، يۇمشاق
كۈچ تەمۈر – تەمۈر : ئىسمى ، كۈچ (كۈچلۈك) : سۈپىتى
كۈچ تىگىن : كۈچلۈك شاھزادە
كۈچلۈگ – كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك
كۈسەمىش – ئارزۇ قىلغان
كۈسەن – كۈچارنىڭ قەدىمكى نامى
كۈسەنچ – ئارزۇ ، تىلەك
كۈگەلىك – مۇقەددەس ، مەشھۇر
كۈلچىرە – خۇش چىراي
كۈل بىلگە قاغان – بىلىملىك ، ماختاشقا لايىق خان

كۈل قاغان – خۇش چىراي خان
كۈمۈش تىگىن – تېنى كۈمۈشتەك ئاق شاھزادە
كۇرشاد – قەدىمكى ئۇيغۇر شاھزادىسىنىڭ ئىسمى
كۇشان – قەدىمكى ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ نامى
كۈن – كۈن ، قۇياش ، شەرق
كۈنخان – كۈندەك خان
كۈن بەرمىش – كۈن بەرگەن ، بەختكە ئېرىشتۈرگەن
كۈنتۇغدى – كۈن چىقتى
كۈن تەڭرى – كۈندەك تەڭرى
كۈن سىلىگ – كۈندەك ئىللىق
كشى – ئۇستاز
كشى قارا – چوڭ ئۇستاز
لاچىن – لاچىن ، بۇركۈت
مەڭۈ تەمۈر – ئەبەدىي تۆمۈردەك مۇستەھكەم
مەڭلىگ (مەڭلىك) – (1) بەلگىلىك ، (2) مەڭلىك ، (3) بەختلىك ، خۇشال
مەڭلىگ سەنگۈن – قۇتلۇق باتۇر
مۇڭسۇز – غەم – قايغۇسىز ، خاتىرجەم
مىڭ تەمۈر – مىڭ : ئىسمى ، تەمۈر : سۈپىتى
مىڭ قارا – مىڭ : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
نوم قۇلى – دىن قۇلى
نىكۇ – ياخشى
ئوتناچى – تېۋىپ ، دورىگەر
ئوردۇبەگ – ئوردىدا خىزمەت قىلغۇچى بەگ
ئوزمىش – قۇتۇلغان ، نىجاد تاپقان
ئوغلان – ئوغۇل بالا ، ئەزىمەت
ئوغلانغۇ قاتىن – دۆلەتمەن خوتۇن
ئوغۇز – (1) ئوغۇز سۈتى ، (2) تۈرك قەبىلىلىرىنىڭ بىرىنىڭ نامى
ئوغۇل – ئوغۇل بالا

ئوغۇل تىگىن – ئوغۇلدەك شاھزادە
ئوتار – ئۇتۇپ چىقدۇ
ئوتۇش – يەڭگۈچى ، ئۇتقان
ئۇچقۇر – بىلىملىك كىشى
ئۇدغۇرمىش – ئۇيۇشقان ، غەلبە قىلغان
ئۇدمىش – شەپقەتلىك
ئۇز – چىرايلىق ، گۈزەل
ئۇسۇق – ئۇسسغان
ئۇسۇن – ئۇزۇن ، ئۇزاق
ئۇغراق – ئارزۇ ، نىيەت
ئۇلۇغ – ئۇلۇغ ، كاتتا ، چوڭ
ئۇلۇغ بەگ – ئۇلۇغ ئەر
ئۇلۇغ خان – ئۇلۇغ پادىشاھ ، كاتتا خان
ئوماي – (1) بىر خىل ھايۋان ئىسمى ، (2) يولداش ، ھەمراھ ، (3) تەڭرى
ئۇمۇن – ئۇمىد
ئۇنىغۇر – ئۇيغۇر
ئۆتەمىش – ئۆتكۈر ، ئۈزۈپ ماڭغۇچى
ئۆتكۈر – ئىتتىك ، تېز ، كەسكىن
ئۆتكۈرمىش – ئۆتكۈرلەشكەن
ئۆتۈنچ تەمۈر – تەمۈر : ئىسمى ، ئۆتۈنچ (قەرزدار) : سۈپىتى
ئۆكۈش قارا – ئۆكۈش (يىلقا) : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
ئۆگرۈنچ – خۇشاللىق ، شادلىق
ئىدىقۇت – مۇقەددەس بەخت
ئىسىگ تارخان – مۇلايىم خان
ئىش بۇغا – بۇغا : ئىسمى ، ئىش (دوست) : سۈپىتى
ئىش قارا – ئىش (چاچ ئۆرۈمى) : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
ئىل – ھۆكۈمدار ، مەملىكەت ، دۆلەت ، خەلق
ئىل ئاشمىش – ھۆكۈمدارلىقتا يۈكسەك

ئىل ئالمىش – دۆلەت ئالغان
ئىل ئەتمىش – دۆلەت قۇرغان ، ئەلنى ئىدارە قىلغان
ئىل ئەتمىش بىلگە قاغان – ئەلنى ئىدارە قىلغان دانىشمەن خان
ئىل ئەردەم – (1) خەلقپەرۋەر ، (2) دۆلەتنىڭ ئەدەب ، ئەخلاقى
ئىل بۇغا – بۇغا : ئىسمى ، ئىل : سۈپىتى
ئىل تەمۈر – تەمۈر : ئىسمى ، ئىل : سۈپىتى
ئىل تۇتمىش – دۆلەتنى تۇتۇپ تۇرغۇچى
ئىل تۈزۈمىش – ئەلنى تۈزۈگۈچى
ئىل قۇتادىمىش – ئەلنى بەختىيار قىلغان
ئىل ئۈگەسى – دۆلەتنىڭ دانىشمىنى ، ئەلنىڭ ئۇستازى
ئىل ئىككەرمىش – ئەلنى ئىدارە قىلغان ، دۆلەتنى قۇدرەت تاپقۇزغان
ئىل ئىنانچ – دۆلەتنىڭ ئۈمىدى ، ئەل ئىشىنىدىغان
ئىل ئىنانچ تىرەك – دۆلەتنىڭ ئىشەنچلىك تىرىكى
ئىل يىغمىش تەڭرىم – ئەلنى توپىلغان تەڭرىم (پادىشاھىم)
ئىلىكتا – يەر ئىگىسى
ئىلىگ (ئىلىك) – (1) خان ، خاقان ، (2) ئەل ، قۇل ، (3) ھۆكۈمدار
ئىلىگ بەگ – (1) شاھزادە ، (2) ھۆكۈمدار بەگ ، (3) خان
ئىلىگ قان – پادىشاھ
ئىلچى – ئەلچى
ئىلچى قارا – كاتتا ئەلچى
ئىنىگە – ھىڭگان تۆگە
ئىنىك – ئۇكا
ئىناق قۇلى – دوستلۇق قۇلى
ئىنانچ – (1) ئىشەنچ ، ئىشەنچلىك ، (2) ۋەزىر
ئىنانچ بۇيرۇق – ئىشەنچلىك ئەمەلدار
ئىنال – ئانىسى ئېسىلزادە ، ئاتىسى ئاددىي خەلقنى بولغان كىشى
ياپغۇ – بىر خىل ئۇنۋان نامى
ياچانقىر – ئۇياتچان ، ھايالىق

ياراغ (يارق) - قورال
 ياران - دوست ، ھەمراھ
 يارۇغلۇ - ئوتلۇق ، نۇرلۇق
 يارۇق - يورۇقلۇق ، يورۇق
 ياربچى - ياردەمچى
 ياشقان - ياش يىگىت
 ياغما - تۈرك قەبىلىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى
 يانداق - يانتاق
 ياغان - پىل
 يەتمىش قارا - يەتمىش : ئىسمى ، قارا : سۈپىتى
 يۇرتۇغ - ھەمراھ
 يوللۇغ تىگىن - يولى بار شاھزادە
 يىدلاغ - خۇشپۇراق

تۈگىدى

بايانات : ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ھەرقانداق ئېلىكتاپنىڭ ئەسلى ماتېرىيالىنىڭ ئاپتۇرلۇق ھۇقۇقى توردىكى ئەسلى ئاپتۇرغا مەنسۇپ ! بۇ ئېلىكتاپلار پەقەت ئىشتىن سىرتقى قىزىققۇچىلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ، ئۆز-ئارا پىكىر ئالماشتۇرۇش ئۈچۈنلا ئىشلىتىشكە بۇلىدۇ ، ئۇنىڭدىن سىرت سودا ئىشلىرى ياكى باشقا ساھەدە ئىشلىتىشكە بولمايدۇ . ئەگەر باشقا ساھەلەردە قانۇنسىز ئىشلىتىپ بىرەر مەسىلە كۆرۈلسە بارلىق ئاقىۋەتكە ئىشلەتكۈچى ئۆزى مەسئۇل !!!
 ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بۇ جەھەتتە ھېچقانداق مەسئۇلىيەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالمايدۇ !!!!

ئەگەر ئاپتۇرلۇق ھۇقۇقىمغا دەخلى يەتتى دېگۈچىلەر بولسا بىۋاستە ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بىلەن ئالاقىلاشسا بۇلىدۇ . ئېلىكتاپلار توردە تەمىنلەشتىن توختىلىدۇ !!!!
 ئۇنىڭدىن باشقا ئەگەر ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ئېلىكتاپلارغا نىسبەتەن ھەرقانداق پىكىر-تەكلىپلىرىڭىز بولسا ، ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بىلەن بىۋاستە ئالاقىلاشسىڭىز بۇلىدۇ .

2008 - يىلى 2-ئاينىڭ 1-كۈنى

شەندۇڭ---جىنەن

